

**TALABALARDA IJODIY QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISHNING
PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI****Bobur Davidov**

Oriental universiteti katta o'qituvchi.

Xasanov Nizomiddin

Talaba.

Tel: (93)606 63 13 E-mail: mistrbab92@gmail.com<https://doi.org/10.5281/zenodo.15633972>

Annotatsiya. Maqolada talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun amaliy tavsiyalar, milliy va madaniy qadriyatlarining bu jarayondagi roli hamda ta'lim tizimida ijodiy jarayonlarni joriy etish usullari haqida batafsil ma'lumot berilgan. Tadqiqot natijalari ta'lim jarayonini innovatsion usullar bilan boyitish va talabalarning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: ijodiy qobiliyatlar, pedagogik-psixologik xususiyatlar, divergent fikrlash, innovatsion ta'lim, motivatsiya, moslashuvchanlik, milliy qadriyatlar.

**ПЕДАГОГИКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ
ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ**

Аннотация. В статье представлена подробная информация о практических рекомендациях по развитию творческих способностей учащихся, роли национальных и культурных ценностей в этом процессе, методах внедрения творческих процессов в образовательную систему. Результаты исследования направлены на обогащение образовательного процесса инновационными методами и расширение творческих возможностей учащихся.

Ключевые слова: творческие способности, педагогико-психологические особенности, дивергентное мышление, инновационное образование, мотивация, гибкость, национальные ценности.

**PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL FEATURES OF DEVELOPING CREATIVE
ABILITIES IN STUDENTS**

Abstract. The article provides detailed information on practical recommendations for developing students' creative abilities, the role of national and cultural values in this process, and methods for introducing creative processes into the educational system. The results of the study are aimed at enriching the educational process with innovative methods and expanding students' creative abilities.

Keywords: creative abilities, pedagogical and psychological characteristics, divergent thinking, innovative education, motivation, flexibility, national values.

Kirish. Hozirgi zamon ta'limi talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishni shaxsni har tomonlama kamol toptirishning ajralmas qismi sifatida belgilaydi. Ijodiy fikrlash XXI asrda shaxsning muvaffaqiyatli faoliyat olib borishiga asosiy omil sifatida qaralmoqda. Ushbu maqolada talabalarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishning nazariy asoslari, pedagogik va psixologik xususiyatlari, shuningdek, ularni shakllantirish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Dolzarblik. Dunyoda innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarning rivojlanishi yoshlarda ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishni ta'lim tizimining ustuvor vazifasiga aylantirdi. Talabalarning muammolarni noan'anaviy yondashuvda hal qilish qobiliyati, yangicha fikrlashi va yangi

g'oyalarni amalga oshirish qobiliyatlarini rivojlantirish ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Nazariy asoslar. Ijodiy qobiliyatlarning rivojlanishi ta'lim va psixologiya fanining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Quyidagi olimlarning asarlari ushbu yo'nalishda nazariy asos bo'lib xizmat qiladi:

Lev Vygotskiy – ijodiy faoliyatning sotsial-madaniy tamoyillari va uning ta'limdagi roli.

Guilford – ijodiy fikrlash va divergent tafakkur nazariyasi.

Abraham Maslow – shaxsning o'zini namoyon qilish va ijodiy salohiyatni rivojlantirishga oid nazariyalar.

O'zbekistonlik olimlar (masalan, B.A. Mahmudov, R.X. Shoumarov) – milliy qadriyatlar asosida ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishni o'rgangan.

Ijodiy qobiliyatlar quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

1. Divergent fikrlash – masalalarni turli yo'llar bilan hal qilish qobiliyati.
2. Moslashuvchanlik – o'zgaruvchan muhit sharoitida yangi yechimlarni topish qobiliyati.

3. Yangilik – yangi g'oyalar yaratish va ilgari surish.

4. Mustaqil fikrlash – mavjud qoidalar va cheklovlardan tashqarida yechimlarni topish.

Pedagogik xususiyatlar. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar muhim rol o'ynaydi.

1. Interfaol usullar.

-O'quv jarayoniga loyihaviy va muammoli o'qitish usullarini joriy etish.

-Guruhda ishlash orqali talabalar orasida fikrlar almashinuvi va yangi g'oyalar yaratishni rag'batlantirish.

2. Ta'lim dasturlarini moslashtirish

-O'quv dasturlarini ijodiy masalalar va vazifalar bilan boyitish.

-Yaratish jarayonlarini talabalar faoliyatining ajralmas qismiga aylantirish.

3. Milliy va madaniy qadriyatlar asosida yondashuv

-Talabalarni o'z milliy qadriyatlari va madaniy me'rosini o'rganishga jalb qilish orqali ijodiy salohiyatni rivojlantirish.

Psixologik xususiyatlar. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda psixologik yondashuvlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Motivatsiyani oshirish

- o Talabalarga ijodiy yutuqlarning shaxsiy va kasbiy hayotdagi ahamiyatini tushuntirish.

- o Raqobat muhiti yaratish orqali talabalarni yangi yondashuvlarga ilhomlantirish.

2. Stress va qo'rquvni bartaraf etish

- o Talabalarining ijodiy jarayonga qo'rqqanidan kirishlarini ta'minlash uchun ularga psixologik yordam ko'rsatish.

3. Shaxsiy yondashuv

- o Talabaning qobiliyati va qiziqishlarini aniqlab, ularni individual rivojlantirish rejasini tuzish.

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish usullari

1. Loyihaviy o'qitish texnologiyalari

- o Talabalarga amaliy loyiha va vazifalar berish orqali ijodiy fikrlashni rag'batlantirish.

2. Case-study metodikasi

- o Hayotiy misollarni tahlil qilish va ularga yangi yechimlar taklif qilish.

3. Texnologiyalardan foydalanish

○ Ijodiy dasturlar (masalan, grafik dizayn yoki animatsiya) yordamida yangi mahsulotlar yaratishga jalb qilish.

4. Madaniy va san'atga oid tadbirlar

○ Talabalarni ko'rgazma, teatrlashtirilgan sahnalar va boshqa ijodiy tadbirlarda qatnashishga jalb qilish.

Amaliy tavsiyalar

1. Ijodiy fikrlash treninglarini o'tkazish: Talabalarda yangi g'oya yaratish qobiliyatlarini rivojlantiruvchi maxsus mashg'ulotlar tashkil qilish.

2. Ijtimoiy loyihalar: Talabalarni jamoatchilik uchun foydali bo'lgan ijodiy ishlarda ishtirok ettirish.

3. Qo'llab-quvvatlov tizimi: Talabalar ijodiy faoliyatini rag'batlantirish uchun mukofot tizimi joriy qilish.

Xulosa. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish bugungi ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Ushbu jarayonning muvaffaqiyati o'qituvchilar va psixologlarning tizimli yondashuviga, talabalarning individual xususiyatlarini inobatga olishga va zamonaviy texnologiyalarni qo'llashga bog'liqdir. Ta'lim tizimida ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish orqali talabalarning nafaqat shaxsiy muvaffaqiyati, balki jamiyat rivojlanishidagi faolligi ham ta'minlanadi.

REFERENCES

1. Mo'ydinov Maxsudbek Rustambek o'g'li, "BELBOG'LI KURASHCHILARNING KOORDINATSION MASHQLAR YORDAMIDA TEXNIK – TAKTIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH". Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar jurnali, volum-3, 272-282. Balsevich V.K. Fizicheskaya kultura dlya vsekh i dlya kazhdogo.-Moskva: FiS, 1988.-208 s.il.
2. Soliyev Sanjarbek Shuhratjon o'g'li FUTBOLCHILARNING IRODAVIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI MUSOBAQA OLDI HAVOTIRINI KAMAYTIRISH ResearchBib IF-2023: 11.01/ ISSN: 3030-3753 / Volume 2 Issue 4
3. Mo'ydinov Maxsudbek Rustambek o'g'li. Belbog'li kurashchilarning texnik va taktik tayyorgarligini takomillashtirish. Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar jurnali. 2024, 4-son. 371-379.
4. mavzu: Improving the effectiveness of physical education lessons for hearing-impaired students using "Motion control XR" equipment Khursanova Rukhsora Olimjon kizi jurnal: Eurasian Journal of Sport Science bet: 33-37
5. Mavzu: ESHITISHIDA MUOMMOSI BO'LGAN O'QUVCHILARNING JISMONIY TAYYORGARLIGINI ANIQLASH VA TAHLIL QILISH Xursanova Ruxsora Olimjon qizi ACTA NUUZ jurnali 242-244 betlar
6. Mavzu: The role and importance of the principle of continuity in improving the speed ability of 12-14-year-old hearing and speech impaired children Khursanova Rukhsora Olimjon kizi MENTAL ENLIGHTENMENT SCIENTIFIC – METHODOLOGICAL JOURNAL 229-235
7. крамович, Болтаев Аъзам; „Ёш волейболчиларнинг жисмоний сифатларини ривожлантиришда ҳаракатли ўйинларни аҳамияти, Муғаллим ҳам узликсиз билимлендириў,,6-son,132-135,2019,

8. BOLTAEV, A.A.; ,KO'P YILLIK TAYYORGARLIK BOSQICHIDA SPORTGA SARALASH VA YO'NALTIRISH,MUFAJLIIM XOM YZLIKSIJZ BILIMLENDIRIY № 6/3 2024 MUFAJLIIM XOM YZLIKSIJZ BILIMLENDIRIY,1,898-904,8,2024,Qoraqolpoq
9. Mamadaliyev S., Yallaqayev Z. O'ZBEKISTONDA SPORT EKSTRIMAL TURIZMINI RIVOJLANTIRISH VA O'ZGARUVCHAN TURISTLARNI DOIMIY TURISTLARGA AYLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 12. – C. 835-839.
10. Abduraxmonovich M. S., Yusupovich Y. Z. O'ZBEKISTONDA SPORT EKSTRIMAL TURIZMINI RIVOJLANTIRISH VA O'ZGARUVCHAN TURISTLARNI DOIMIY TURISTLARGA AYLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI //International scientific journal «MODERN SCIENCE AND RESEARCH. – 2024. – T. 3.
11. Mamadaliyev S., Yallaqayev Z. O 'ZBEKISTON SHAROITIDA TURLI AXOLI QATLAMLARIDA SPORT-SOG 'LOMLASHTIRISH TURIZMI MASHG 'ULOTLARINI TASHKIL ETISHDAGI O 'ZIGA XOS YONDOSHUVLAR //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 12. – C. 1253-1262.
12. PULATOV, LAZIZ A; ,SYSTEM OF PERSONALITY DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS,Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal,5,03,316-323,2024
13. Ilhom X. Abdullayev. IMPROVEMENT OF THE SPECIAL PHYSICAL TRAINING MODEL OF GRECO-ROMAN JUNIOR WRESTLERS / MENTAL ENLIGHTENMENT SCIENTIFIC – METHODOLOGICAL JOURNAL. ISSN: 2181-1547 (E) / 2181-6131 (P) Vol. 5 No. 08 (2024): Vol.05, Issue08, 2024
14. BOLTAEV. A.A.SCIENTIFIC AND THEORETICAL ANALYSIS OF AGGRESSION IN STUDENTS OF MIDDLE SCHOOL AGE,"Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development",1,111-116,7,2023,SCIENTIFIC AND THEORETICAL ANALYSIS OF AGGRESSION IN STUDENTS OF MIDDLE.
15. DEVELOPMENT OF AGILITY IN FEMALE STUDENTS THROUGH BASKETBALL GAME ELEMENTS Umida Abdulla qizi Eshmanova THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY- VOLUME-4, ISSUE-12.
16. Muidinov M.R, Technical Training In Belbogli Kurash Wrestling Through Coordination Exercises Development. Mental Enlightenment Scientific – Methodological Journal, 2024 vol (05), 106-115.
17. Muydinov M.R. The importance of mobile technologies in enhancing technical and tactical preparation in belt wrestling. Multidisciplinary Journal of Science and Technology VOLUME-4, ISSUE-12 INDIA. 17-23.
18. Mamadaliyev, S., & Yallaqayev, Z. (2024). O 'ZBEKISTON SHAROITIDA TURLI AXOLI QATLAMLARIDA SPORT-SOG 'LOMLASHTIRISH TURIZMI MASHG 'ULOTLARINI TASHKIL ETISHDAGI O 'ZIGA XOS YONDOSHUVLAR. *Modern Science and Research*, 3(12), 1253-1262.
19. Mamadaliyev, S., & Yallaqayev, Z. (2024). O 'ZBEKISTONDA SPORT EKSTRIMAL TURIZMINI RIVOJLANTIRISH VA O 'ZGARUVCHAN TURISTLARNI DOIMIY TURISTLARGA AYLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI. *Modern Science and Research*, 3(12), 835-839.

20. Abdullayev Ilhom Xushnudovich. ANALYZING THE COMPETITIVE PERFORMANCE OF GRECO-ROMAN WRESTLING ATHLETES (<http://econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/2387>) / International Conference on Developments in Education Hosted from Saint Petersburg, Russia <https://econferencezone.org> Aug 23rd 2023.
21. Abdullaev Ilkhom Khushnudovich. DEVELOPMENT OF SPECIAL PHYSICAL TRAINING OF GRECO-ROMAN WRESTLERS WITH THE HELP OF SPECIAL SIMULATORS / 17th-TECH-FEST-2023 International Multidisciplinary Conference Hosted from Manchester, England <https://conferencea.org> 25th August 2023.
22. Soliyev Sanjarbek Shuhratjon o'g'li FUTBOLCHILARNING IRODAVIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI MUSOBAQA OLDI HAVOTIRINI KAMAYTIRISH ResearchBib IF-2023: 11.01/ ISSN: 3030-3753 / Volume 2 Issue 4
23. Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar 2024 4-son Jismoniy tarbiya va sport yo'nalishlari bo'yicha kasbiy ijodiy imtihonlarni o'tkazishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash metodikasi 341- 345 Sanjarbek Soliyev
24. International Journal of Advance Scientific Research "Mass participation in sports is an effective way to Improve women's health" 249-255 MASS PARTICIPATION IN SPORTS IS AN EFFECTIVE WAY TO IMPROVE WOMEN'S HEALTH Khaidarova
25. Rahmanova, D. A. (2023). 3-7 YOSH LI BOLALARNING SOG 'LOMLASH TIRUVCHI GIMNASTIKA VA XOREOGRAFIYA BILAN SHUG 'ULLANISHINING SAMARADORLIGI. *Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi*, (8), 606-614.
26. RAHMANOVA, D. (2024). JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINI JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH. *News of the NUUZ*, 1(1.8), 150-152.
27. Ma'murbekova, G. (2024). YUQORI MALAKALI SAMBOCHI QIZLARNI FUNKSIYANAL XOLATIGA TEZKOR KUCHNING TA'SRI. *Modern Science and Research*, 3(12), 1387-1390.
28. Ma'murbekova, G. (2024). IMPROVING THE SPEED AND AGILITY OF NATIONAL WRESTLERS. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(12), 34-37.
29. Anvarov S., Xudayberdiyev N., Mamadaliyev S. 12–14 YOSHLI YOSH BOKSCHILARNING FIZIOLOGIK XUSUSIYATLARI ASOSIDA MAXSUS JISMONIY VA TEXNIK TAYYORGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI // *Modern Science and Research*. – 2025. – T. 4. – №. 4.
30. Tuychiyev K., Xudayberdiyev N., Mamadaliyev S. O 'SMIR YOSHIDAGI KIKBOKSINGCHILARDA MAXSUS JISMONIY TAYYORGARLIKNI OSHIRISH // *Modern Science and Research*. – 2025. – T. 4. – №. 4. – C. 1848-1852.
31. Erkinhodjayeva G., Mamadaliyev S. KO 'ZI OJIZLAR VA ZAIF KO 'RUVCHILAR UCHUN OCHIQ HAVODAGI HARAkatLI O 'YINLARNING AHAMIYATI // *Modern Science and Research*. – 2025. – T. 4. – №. 4. – C. 1843-1847.
32. Mamadaliyev, S. (2024). THE CURRENT STATE OF SPORTS AND WELLNESS MOUNTAIN TOURISM IN UZBEKISTAN AND MEASURES FOR ITS MASS DEVELOPMENT. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(12), 44-48.

33. Toshpolatova, D., & Mamadaliyev, S. (2025). 12–14 YOSHLI FUTBOLCHILARNING FIZIOLOGIK XUSUSIYATLARI ASOSIDA MAXSUS JISMONIY VA TEXNIK TAYYORGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI. *Modern Science and Research*, 4(5), 508-513.
34. Abdullayev, I. X. (2023). IMPROVEMENT OF THE SPECIAL PHYSICAL TRAINING MODEL OF GRECO-ROMAN JUNIOR WRESTLERS. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 9-20.
35. Xushnudovich, A. I. (2023). ANALYZING THE COMPETITIVE PERFORMANCE OF GRECO-ROMAN WRESTLING ATHLETES (<http://econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/2387>). In International Conference on Developments in Education Hosted from Saint Petersburg, Russia <https://econferencezone.org> Aug 23rd.
36. Khushnudovich, A. I. (2023). DEVELOPMENT OF SPECIAL PHYSICAL TRAINING OF GRECO-ROMAN WRESTLERS WITH THE HELP OF SPECIAL SIMULATORS/17th-TECH-FEST-2023 International Multidisciplinary Conference Hosted from Manchester. England <https://conferencea.org> 25th August.
37. Mo‘ydinov Maxsudbek Rustambek o‘g‘li, “BELBOG‘LI KURASHCHILARNING KOORDINATSION MASHQLAR YORDAMIDA TEXNIK – TAKTIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH”. *Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar jurnali*, volum-3, 272-282.
38. Muydinov M.R. The importance of mobile technologies in enhancing technical and tactical preparation in belt wrestling. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology VOLUME-4, ISSUE-12 INDIA*. 17-23.
39. Mo‘ydinov Maxsudbek Rustambek o‘g‘li. Belbog‘li kurashchilarning texnik va taktik tayyorgarligini takomillashtirish. *Qo‘qon DPI. Ilmiy xabarlar jurnali*. 2024, 4-son. 371-379.
40. Tuychiyev, K., Xudayberdiyev, N., & Mamadaliyev, S. (2025). O ‘SMIR YOSHIDAGI KIKBOKSINGCHILARDA MAXSUS JISMONIY TAYYORGARLIKNI OSHIRISH. *Modern Science and Research*, 4(4), 1848-1852.